

IZJAVA O ŠPORTU

Študentje ugotavljamo nesmotnost in nesistematičnost v organizaciji športne aktivnosti v Sloveniji. Očitno je, da so organizacije množično-športnega značaja, ki so ob svojem času združevale dopadljiv entuziazem v razsulu. Neresnična bi bila ob tem pripomba, da se temeljna aktivnost prenaša na šole. To stanje — katerega negativni odraz je tudi ustanavljanje tako imenovanega profesionalno-varietejskega športa — se v svojih tragičnih posledicah izkaže v poročilih zdravstvenih in socialnih služb. Menimo, da bi vsakršna resolucija, pa četudi je tako neobvezna kot tista, ki jo je sprejel prosvetno-kulturni zbor — morala izhajati iz odkrite zaskrbljenosti nad potekom aktivnosti na tem področju.

Nesocialistična je koncepcija družbenih institucij, ki spravljajo šport izključno le v mehanično zvezo z produktivnostjo ali sposobnostjo za obrambo domovine. Kako nič zveze z ustavnimi načeli o celoviti osebnosti nima tako usmeritev, kaže praktično postopanje teh institucij, ko v svoje finančne programe vpletajo megalomanske svetovne športne spektakle in forsirajo zvrsti in tekmovanja, ki na domačih tleh nimajo prave podlage. Takšna politika — ki je plod gledanja športnih funkcionarjev, ki sami v večini primerov delovno niso bili nikoli povezani s športom — nič drugega kot ustvarja pogoje za razvoj profesionalnega športa in destimulira šport kot telesno-kulturno gibanje. Nasploh je vredna kritike nejavnost delovne in finančne politike naših športnih forumov kot tudi način kadrovanja. V vsakem pogledu cenimo napore, ki so bili doslej na univerzi storjeni, da bi se kljub neznansko slabim pogojem formirala obsežnejša športna sredina. Menimo pa, da univerza ni založila vse svoje družbene avtoritete, da bi se pogoji izboljšali: še več, da športne sprostitev študentov v svojih študijskih načrtih ne jemlje resno. Želimo njeno podporo ob pozivu, republiški skupnosti, sedaj, ko že imamo Halo, nogometno moštvo v prvi zvezni ligi, ko se nam obeta največja skakalnica na svetu in ko smo plačali nekaj svetovnih in evropskih prvenstev, da bi veljalo razmisliti o skromni telovadnici za 12.000 študentov in kasneje morda še o kakšnem objektu, ki sicer ne bi

padel v sklop fenomena »circenses«, vendar pa bi sistematično in koristno služil svojemu namenu.

Študent — športnik je v Ljubljani prepuščen prestižnim nameram in ambicijam posameznih klubov, ki so vsi daleč od tega, da bi sistematično proučevali in zadovoljevali gotove specifične potrebe, ki pri študentu glede na stopnjo biološkega razvoja in intelektualnega razvoja nastopajo in, ki tudi ne upoštevajo posebnih delovnih pogojev na univerzi. Med takimi klubi ni nobena izjema Olimpija, kateri velja odreči pravico, da svojo dejavnost kakorkoli povezuje z naslovom, ki ga sicer podeljuje univerza.

Ugotavljamo, da je študentsko naselje ugodna sredina za organizacijo telesne kulture in želimo, da se pri načrtovanju te aktivnosti na univerzi to upošteva in v najkrajšem možnem času pristopi k izgradnji ustreznih objektov.

Osvajali smo še naslednje zaključke

1. Takoj naj se na univerzi sproži postopek za odvzem akademskega naslova vsem profesionalnim klubom v okviru Olimpije, ker smatramo, da akademski šport v principu ne more imeti ničesar skupnega s profesionalizmom.

2. Vse profesionalne klube je treba izločiti iz Zveze za telesno kulturo in jim odreči kakršnekoli dotacije.

3. Nov predpis na področju športa naj precizira, kaj je amaterski šport in kdo je v tem sklopu vrhunski športnik, ter kakšnih društvenih bonitet je le-ta lahko deležen, da še obdrži status amaterja.

4. Glede na izjemno uspešno preventivno funkcijo telesne vadbe, kar pomeni ogromen prihranek pri stroških za kurativo, nas preseneča zanikrni odnos zdravstvenega zavarovanja do sistematične športne aktivnosti.

5. Predpiše naj se obvezna telesna vzgoja v prvih dveh letnikih vseh fakultet. Če to pomeni previsok strošek in dodatno časovno obremenitev študenta, naj se obvezna predvojaška vzgoja transformira v smislu telesne vzgoje, pa bo s tem zadovoljeno študentu, skromnim sredstvom in armadi.

Študentje na Tribuni »Cas in svet« 16. 3. 1967 v štud. naselju.
Zveza študentskih organizacij za telesno kulturo 23. 3. 1967.

Foto Joco Žnidaršič

IZBOLJŠAJMO TRIBUNO

Zadnje čase je mogoče opaziti vse večje negodovanje glede Tribune; širijo se celo vesti, da Tribuna prebira edinele njeni uredniki in nekateri študentje potapljači, ki so pač navajeni globin. Zaradi tega ne zdržnega stanja predlagam rešitev, ki je skorajda genialna, saj prinaša naslednje konkretne predloge:

1. K sodelovanju so vabljeni vsi študentje, predvsem pa absolventi, ki bodo za svoje članke vlekli mastne honorarje; s tem bo obenem rešen tudi problem nezaposlenosti visoko kvalificiranih kadrov.

2. Za Tribuno je nujna korenita sprememba njene vsebine in njenega stila. Predlagam, da se odprejo naslednje nove rubrike:

HOROSKOP. Urejal bi ga študent astronomije s sodelovanjem študenta psihologije. Prinašali bi na primer napotke o izbiri izpitnih rokov, v kakšni kravati naj gre študent, rojen v znamenju bika, na izpit iz matematike, in podobno.

TEHNIKA-AVTOMOBILIZEM. V tej rubriki bi študentje tehnike svetovali, kako si študent najhitreje natakne verigo na svojem kolesu, kako lahko zamenja pregrelo žarnico, ne da bi ga pri tem ubilo, in drugo. S tem bo Tribuna prispevala k dvigu splošne tehnične kulture, obenem pa varovala dragoceno človeško življenje.

KOZMETIČNI NASVETI. Izkušen absolvent medicine naj bi posredoval napotke o odpravljanju mozoljev ipd., s čimer bi dosegli, da bi Tribuna zašla tudi v srednješolske kroge.

STRIP. Za začetek bi predlagal »Smrt ali dve!« ali »Čudovite pustolovščine lepega Alfonza«. To bi bil obenem tudi preizkusni kamen za študente slavicistike in likovne akademije.

Na literarnih straneh naj se namesto dosedanjih absurdnih zmazkov pojavi petošolska lirika, oplemeniten s študentskega samokritičnostjo, če pa že to ni mogoče, naj sedanje bedno izživljanje mladih literatov zamenjajo kvalitetni prevodi srhljivih kriminalk.

Tudi likovna stran Tribune je popolnoma zgrešena; predlagam, da se iz nerazumljive abstraktnosti preide na kar se da konkreten nivo. In končno: toliko je izvrstnih mladih študentov fotografov in še več je lepih študentk, zato res ne vem, na kaj sploh še čakamo!

Kakor vidite, ideje kar kipijo, treba je le na delo. Prepričan sem, da bo Tribuna, oblikovana po navedenih načrtih, presegla vsa pričakovanja. Naklada se bo vratolomno dvignila, finančne težave bojo skopnele, list bo prava šola mladih strokovnjakov itd., itd.

Upam, da bo predlog upoštevan in da bo že naslednja številka popolnoma zadovoljila stotisoče hvaležnih bralcev.

Fr. Belčič

NAČIN REKLAMIRANJA

Zveza študentskih organizacij za telesno kulturo je v preteklem obvestila javnost, da organizira »Tribuno« pod naslovom »Megalomanija kretenstva«.

V ta namen so na vidna mesta razobešili plakate, ki jih je avtor popestril z izbranim besedilom, v katerem so besede: prostitucija, svinjarija, kretenstvo, ocenil kot magično sredstvo, ki bo pritegnilo široko množico.

Iz sledečega bo verjetno dovolj dobro razvidno, kako in v koliki meri je v tem uspel. Psihološki učinek plakata je v glavnem trojen: optičen (impresija), spominski in emocionalni. Dober optični učinek dosežemo s kromatskimi, polnimi, še zlasti pa s kontrastnimi barvami. Pri tem naj bodo napisi in slike takšni, da jih je mogoče registrirati z enim samim preceptivnim aktom. Impresivni učinek je predpogoj, da se še nadalje ukvarjamo z vsebino. Avtorju se je posrečilo doseči nekaj impresivnega učinka, vendar ne v toliki meri, da bi zadostovalo za kvaliteten plakat. Ker pa bi bilo to nemara odveč pričakovati, naj opozorimo le na glavne hibe: če napis kolikor toliko ustreza (v kolikor izvzamemo natipkani dodatek, ki ga niti ne moremo resno jemati v obzir) pa kvari impresiven vtis slike, ki je razdrobljena, nesmiselna in neizrazita.

Pri spominskem učinku so zlasti pomembne asociacije barv, kontur in izrazov z vsebino oziroma osnovnim namenom plakata (ob tem bi bilo neprimerno pretirano poudarjati, da so plakati izpisani z rdečo barvo).

Barva, slike in izrazi, ki jih je uporabil avtor, pa sugerirajo predvsem izrazito neugodne ali pa vsaj čudne in dvomljive asociacije, ki niso v pravi zvezi z namenom plakata in na osnovi katerih si bo vsak normalen gledalec podzvestno prizadeval, da bi vse skupaj čimprej pozabil.

Ze iz dosedanjega je razvidno, da so emocionalni faktorji odločilnega pomena pri funkciji kvalitetnega plakata. Na osnovi ustrezne impresije lahko hitro vzbudimo pozornost, vendar je brez emocionalnega obeležja ne moremo obdržati. Poleg spominskega učinka je treba izzvati pozitivni transfer med vsebino plakata in namenom, ki ga plakat reklamira. Osnov-

no pravilo pri tem je, da mora plakat vzbujati ugodne emocije in estetske občutke. Našemu heroju se je posrečilo nekaj drugega: doseči neugodne in antiestet-ske občutke, negativni emocionalni in mentalni transfer; skratka, nedolžnega opazovalca je uspešno odvrgel od obiska najavljene »Tribune«, za kar so mu prireditelji nedvomno hvaležni. (Najbrž tudi gledalec).

Na koncu lahko žal le ugotovljamo, da znajo ustanove prostitucije, proti katerim je naperjena impresivna ost plakata, na psihološko prepričljivejši in znanstveno manj oporečen način reklamirati svojo lastno dejavnost.

Odbor Združenja študentov psihologije

SPREMNA BESEDA

Odbor se je za ta način protesta odločil predvsem iz preventivnih razlogov — upamo, da nam v bodoče ne bo več treba brati takšnih oglasov, še zlasti ne kot študentski izdelek.

UREDNIŠTVU MLADINE

Čudne manire vladajo v vašem uredništvu. Bralce vam piše, vi mu ne odgovarjate. Če mislim, da me kdo neupravičeno kritizira, se branim; če pa mislim, da ima prav, se mu zahvalim. Molčim pa ne. Če ne bi tako ravnal, bi se imel za neotesanca. Morda boste dejali: »Kdor molči, desetim odgovori.« Če bi se časnikarji in pedagogi dosledno držali tega reka, ne bi imeli česa jesti...

Stanko Batič

POZOR PRED PROTESTANTI?

Pri sorodnikih na Primorskem sem opazil drobne brošurice, ki so pritegnile mojo pozornost; nosile so privlačne naslove: Več otrok, Fant dekletu itd. —, da naštejemo samo nekatere.

Prebral sem le eno: »Konec sveta se bliža (tako pravijo Jehovci)«.

Pisanje ima namen opisati (v obliki primitivnega dialoga) jehovsko sekto. Kakršnikoli naj že bodo pripadniki te vere, ni treba da jih »branimo« pred drugačnimi verniki; za socialistično misleče ljudi morajo biti osnovno merilo pri presoji soljudi, njihove moralne in intelektualne kva-

litete, njihov odnos do graditve socializma, ne pa njihova religiozna nagnjenja.

Pisec brošurice pa na drugi strani platnice daje pod naslovom »Pozor pred protestanti« mnogo dažekosežnejša praktična navodila katoliško verujočim, kjer med drugim pravi:

»Pričujoča knjižica je napisana radi lažajega razumevanja v pripovedni obliki, zato se nam zdi primerno, da na tem mestu objavljamo praktična navodila za vsakdanje življenje. Navodila so sledeča.

1. Ne dovolite vstopa v Vašo družino moškim ali ženskam, ki so poslani k Vam od protestantov: ne govorite z njimi o verskih rečeh.

2. Ne kupujte sv. pisma, verskih knjig, časopisov ali letakov, ki jih ponujajo. Tudi brezplačno jih ne sprejmite. Katoličanom ni dovoljeno čitanje takih verskih tiskovin, ki nimajo cerkvenega odobrenja.

3. Ne hodite na njihove sestanke ali v njihove cerkve, tudi iz radovednosti ne.

4. Kdor se vpiše v protestantsko vero, je odpadnik in izobčen iz sv. Cerkve. Tak ne more prejeti svetih sakramentov in ne more biti cerkveno pokopan.

5. Če opazite, da hodi po družinah kakšna oseba, ki je poslana od protestantov, obvestite o tem svojega domačega dušnega pastirja.

To surovo delce je napisal dr. Franc Knific; škofijski cenzor je bil dr. Jakob Ukmar; imprimatur pa je dal tržaški škof dr. Anton Santin (znan kot velik sovražnik Slovencev, saj njegov priimek služi na Primorskem za neke vrste psovko).

Izgleda, da kadar določene publikacije razpihujejo najbolj surovo versko mrznjo, pri nas ni dolžno reagirati nobeno pristojno oblastvo. To store, izgleda, le takrat kadar kak pesnik uporablja nekatere besede iz našega besednega zaklada drugače kot cerkev.

Zakaj se razpečevanje (posebno po Sl. Primorski, ki je znana po strpnosti njenih ljudi) teh surovosti ne prepove.

Morda bo kdo dejal: brošurica je bila natiskana leta 1962, vmes je bil koncil, cerkev je še v stanju obnove itd. Če je tako, potem naj jih umakne cerkev sama ter se od njih vsebine distancira.

a. j.

ČE JIH ŽE VSI TISKAJO, PA ŠE MI! (SAMOFINANSIRANJE)

„NEMUNAS“
V HALI TIVOLI

Po dveh letih bomo v Ljubljani zopet imeli priložnost videti nastop enega izmed največjih študentskih ansamblov iz Sovjetske zveze in sicer zbor pesmi in plesov »NEMUNAS« iz Kaunasa (Litva). V počastitev 50-let. velike Oktobrske revolucije gostuje ta ansambel te dni v raznih deželah po Evropi in se bo na svoji enomesečni turneji ustavil tudi v Ljubljani. Ta znani 150 članski ansambel Polielmičnega inštituta iz Kaunasa bo v Ljubljani nastopil 7. aprila, pred tem pa še v Gdansk, Varšavi, Berlinu, Pragi, Bratislavi, Dunaju in Budimpešti.

Tokratno gostovanje »NEMUNAS« v tujini ni edno, saj je ansambel pred tem nastopil že v NDR, Italiji, Franciji, Turčiji, na Finskem, v Grčiji itd.

Program nastopa v Ljubljani bo poleg atraktivnih litovskih narodnih plesov obsegal tudi ljudske pesmi iz Litve in pesmi raznih narodov.

Ta ansambel s katerimi gojimo študentje ljubljanske Univerze že nekaj let prijateljske stike, je bil ustanovljen že leta 1949. Poleg številnih priznanj za svojo dejavnost doma in v tujini je tudi lavreat V. in VI. svetovnega študentskega festivala v Varšavi in Moskvi. Umetniški vodja ansambla je zaslužni umetnik litovske SSR — Aleksandras Bužys.

Zaradi velikega zanimanja za nastop ansambla iz Litve, ki ga sestavljajo predvsem študentje in ker ta predstavlja na področju kulturno umetniške izmenjave med obema prijateljskima narodoma veliko manifestacijo, bi želeli, da bi si to prireditve ogledalo čim več študentov ljubljanskih visokošolskih zavodov. Zato jim v predprodaji v Akademskem kolegiju in študentskem naselju nudimo vstopnice po znižani ceni.

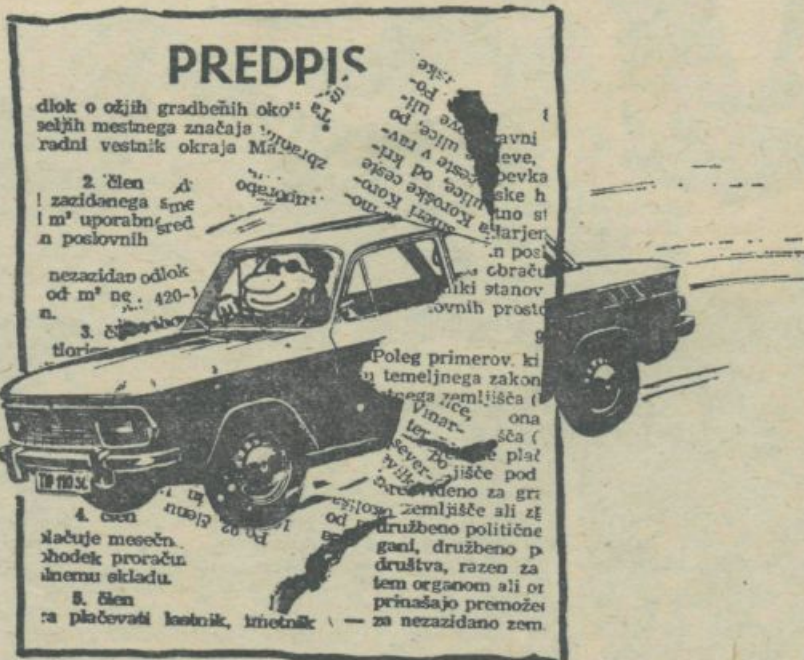
V. M.

TRIBUNO UREJAJO:

FRANCE ANŽEL (TEHNIČNI UREDNIK), TONE PAČNIK, MARKO POGAČNIK, RUDI RIZMAN (ODGOVORNI UREDNIK), HERMAN VOGEL

TRIBUNA — IZDAJA UO ZSJ — UREDNIŠTVO IN UPRAVA TRG REVOLUCIJE 1/II — TELEFON 21-280 — TEKOČI RAČUN 501-8-78/1 — LETNA NAROČNINA ZA ŠTUDENTE DESET NDIN, ZA OSTALE PETNAJST NDIN — POSAMEZEN IZVOD 50 PAR — ROKOPISOV IN FOTOGRAFIJ NE VRAČAMA — TISK OP DELO, LJUBLJANA, TOMŠIČEVA 1, TELEFON 23-522 — POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI

ČE LUKNJE NI, SE PA NAREDI

TRIBUNA „ČAS IN SVET“

Po skoraj dveletnem premoru se je krog sodelavcev novoustanovljenega FORUMA odločil, da bo nadaljeval z organizacijo javnih razprav pod ustaljenim naslovom »tribuna ČAS IN SVET«. Letošnje delo je splošno iz drugačnih nagibov, kot pa jih je imel organizator dve leti nazaj. Nikakršnega doktrinarne namiga ni, da bi bile take razprave v tem trenutku potrebne, bodisi kot »ventile«, bodisi kot način verifikacije javnega mnenja. Pa tudi posebno intenzivne potrebe po iznenačju stališč med študenti v prvem trenutku ni čutiti. Zakaj potem v neugodnih pogojih vzdrževati tribuno? Naš načrt je, v študentski javnosti udomačiti organiziran nastop in kulturo diskusije, pa naj gre za katerokoli vprašanje o katerem velja izreči besedo in izoblikovati skupno stališče. V situaciji, ko je platforma za tak dogovor v stereotipnih političnih, športnih, kulturnih itd. organizacijah jalova, bo naša tribuna služila kot impulz in šansa za neposreden kontakt ter »reorganizacijo.«

Na tribuni, ki smo jo odprli v zadnjem semestru, so se doslej zvrstile tri razprave. 22. februarja »študij čez premore« o študentskem standardu s sodelovanjem članov IS SRS Majda Gasparijeva, Rudija Čačinovića, izvedenca Zavoda za zaposlovanje SRS Pavleta Kogoja, predsednika CK ZMS Janeza Kocjančiča in člana UO Matjaža Jugovića — 200 udeležencev. 16. marca »Megalomanija kretenstva« študentje o športu s sodelovanjem dr. Ivana Bonača, prof. Draga Ulaga, Marka Rožmana, sekretarja Zveze za telesno kulturo, Cveta Pavčiča, Bogdana Zupana, direktorja BK Olimpija in Severja iz Hale Tivoli — 150 udeležencev. 22. marca prof. Janez Stanovnik o jugoslovanski ekonomski politiki in potrebi vključevanja v mednarodno delitev dela — 350 udeležencev.

Po problemih in ne po ekspozicijah predstavljam in komentiram nekatera stališča, ki ni nujno, da so bila večinska, so pa vredna, da se zabeležijo.

Sindikalizem slabše vrste

Očitno vzpodbujen s skromno udeležbo je Matjaž Jugović provokativno razkril tragično izkušnjo zadnjih let, da ostajajo študentski predstavniki pri svojih zahtevah po izdatnejši materialni podpori študentom brez realne podpore samih »baje« prizadetih. Ne da bi razglabljal o slabostih študentske organizacije in o tem, kako prav je, da temeljno skrb za ta vprašanja prevzame republiška uprava in univerza, bom skozi to noto opozoril na nekaj značilnosti, ki so se v razpravi razgrnile.

Socialna struktura in več ali manj približni podatki o njej — služijo kot odlična alarmna naprava uslužbenških (ker delavskih in kmečkih tako ni) študentov, preko katere zahtevajo regrese in dotacije zase (ne za delavske študente, ki jih ni). Nihče od teh ne pledira za to, da bi se tisti del dotacij in štipendij, ki jih pri študentih ne dobijo najrevnejši, raje usmeril v srednjo šolo, kjer otroci socialnega dna dejansko materialno obnemorejo. Nikogar prav posebno ne skrbi, da dijaki v internatih, neprimerljivih s študentskim naseljem plačujejo 27.000 din mesečno. »Študentje so pač politična sila in si na ta račun marsikaj priborijo«, je opravičilo toda neznanstvo nespametno. Vse kar je ta sila sposobna napraviti je, da demantira ali ukine svoj lastni časopis ali svoj lastni predstaviški odbor, ker je ta ali druga stran preboječa ali preneumna.

Od porazno skromne številke 2773 štipendistov kolikor jih je na naši univerzi, je ogromna večina uslužbenških študentov in pričakovano prevladujoče stališče je: za delavske študente je edino zveličaven štipendijski sistem. Krediti so drugorazredna pomoč! Izjemna skrb za socialne reveže, ki pa kljub temu tvorijo celih 80 odstotkov skupnega števila posojilomalcev in le skromen odstotek štipendistov. In zakaj kreditne zapostavljati. Cel predel Evrope, ki slovi po racionalnem in humanem trošenju, nudi svojim študentom posojila, kot edini sistem in študentje jih sprejemajo:

- ker jim omogočajo svoboden nastop na trgu delovne sile;
- ker zaradi enotnosti sistema uspešno kontrolirajo način podeljevanja;
- ker jim to omogoča svobodno izbiro študija;
- ker imajo za dober študijski uspeh zagotovljeno ekvivalentno stimulacijo.

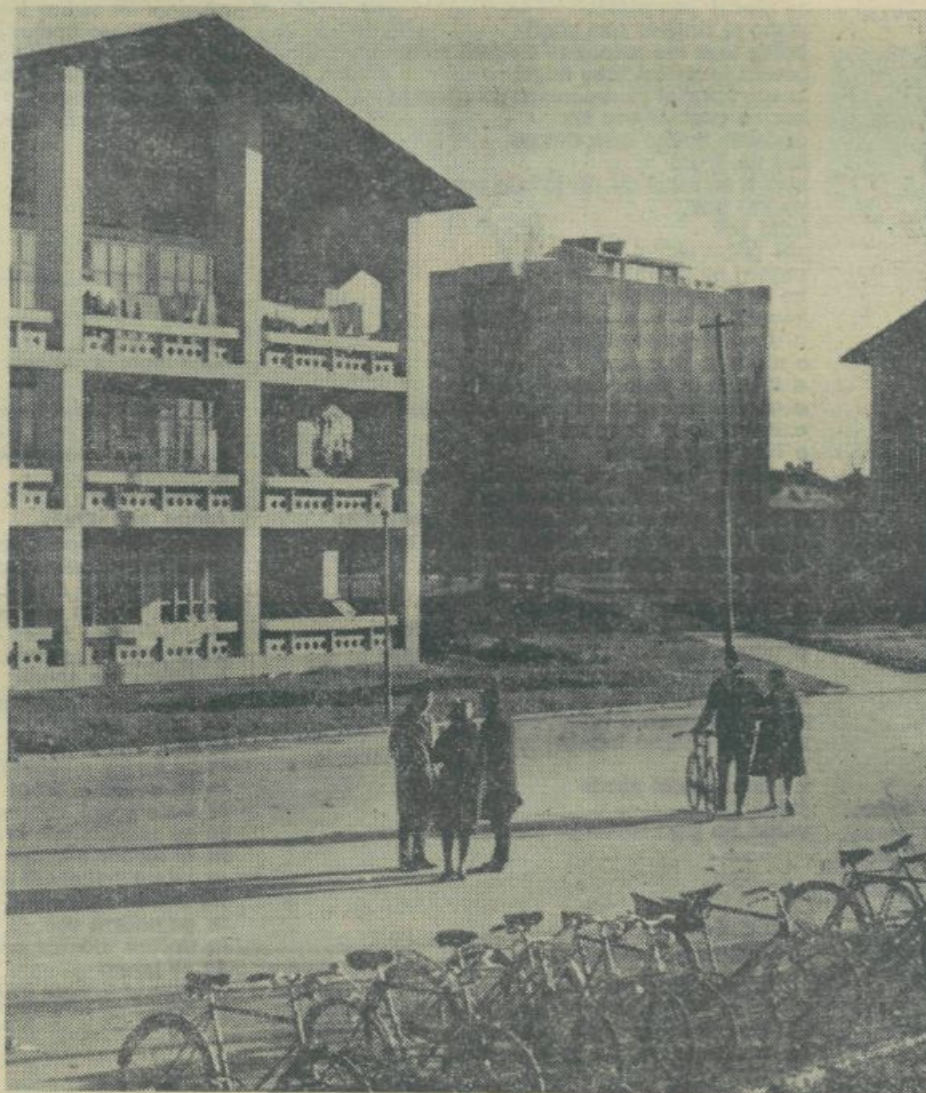
Zagovarjati štipendije zato, ker pomenijo zagotovljeno delovno mesto že prej, preden pokažeš kaj da si, in odklanjanje kreditov, ker da ob splošni povprečni oceni 2,3 niso stimulativni — to je sindikalizem najslabše vrste.

Umetne megle?

Izmed 215 prekmurcev uspe enemu »prodor« na univerzo. Vsak šestdeseti Ljubljancin pa je študent. Ta podatek, izpopolnjen seveda za vse regije, je bil za študentsko poslušalstvo iznenadujoč. Le malokdo pa je znal s tem povezati naslednje številke, ki jih je Jugović citiral: na 8 uslužbenških študentov pride 1 delavski oz. kmečki.

Menda 40 odstotkov otrok ne pride dalje od 6 razredov osnovne šole. Praktično večina teh otrok izhaja iz socialnega dna in se seveda v revščino povrne. In če je revščina najbolj pogosten pojav v Prekmurju, ali je potrebno potem razpihovati lažniv problem regionalne strukture, če je na diani, da je v našem primeru (ker na sploh nikakor ni mogoče zanikati pomena geografskega faktorja) boleče zapiranje socialnih sredin. In, če je šola kot bistveno možen kanal družbene mobilnosti za določeno socialno kategorijo zaprta — potem razpravljajmo o tem in ničemer drugem.

Janez Kocjančič je opozoril na eno od konsekvenc. Od 124.265 mladih delavcev med 18 in 25 letom jih je kar 67.000 ne-kvalificiranih in 38.000 priučenih. To so samoupravljalci, ki so pravkar preživeli življenjski šok, da so brez izobrazbe in da je njihov položaj zato strašno nestabilen. Kako naj od teh mladih ljudi pričakujemo, da bodo glasovali za obsežno pomoč šolstvu, ki je njih same samo nekaj let poprej grobo izrglo. Ko govorimo o odporu proti šolanim kadrom, običajno mislimo na mojstre, toda mi smo v delovne organizacije zasadili seme, ki je vse drugačno in hujše od mojstrske mentali-

tete. Studentje nešteto napadajo mladinsko organizacijo, da ima zastale koncepcije. Toda kaj bodo sindikalistično razporeženi bodoči izobraženci dejali, če teh 100.000 mladih delavcev preko mladinske ali kake druge organizacije postavi svoje približno tako ozko sindikalno stališče.

En zakon več

Rudi Čačinović je v osnovnih potezih orisal Zakon o štipendijah in kreditih, ki kaj več kot predpisati način podeljevanja in obveznosti javnosti so (seveda v zelo neobvezni obliki) ne more. Uveden ni nikakršen nov ali čistejši princip. V svetovni univerzitetni javnosti so že desetletje žive diskusije, ali naj obvelja štipendija — tisti, ki ima denar pomaga oz. izkoristi študenta, ki ta denar nujno potrebuje; ali naj obvelja nagrada za uspeh pri študiju — nagrada se izplača iz sredstev, ki so namensko naložena na univerzi; ali naj obvelja kredit — ki je prav tako nagrada za uspeh pri študiju, vendar za revnejšo družbo ugodnejši sistem, ker se deloma obnavlja sam iz sebe. Vsem tem modelom so se sestavljenci zakona preprosto izognili in še po svoje prav so imeli, saj jih nihče ni silil — tudi študentje ne — da bi napravili drugače. Tako bo Zakon dal le pozitivno veljavnost temu, za kar danes vsi trdimo, da je družbeno negativno in nesistemsko.

Majda Gasparijeva je opozorila, da je potrebno na široko zastaviti štipendiranje že v srednji šoli in tudi Janez Kocjančič je plediral za podeljevanje konkretnih štipendij za konkretne ljudi.

V zadnjem času sploh pogostoma slišim nostalgčno pripombo, češ, včasih je vsaj župnik bdel nad talenti, in to od ljudi, od katerih bi pričakoval vsaj to, da jim bo ob tem nerodno. Danes pričakujemo, da bodo podjetja potrkala na vrata srednje šole in se pozanimala po talentih, je iluzorno. Iluzorno je tudi, da bi, če bi nudila primerno pomoč — se pravi pomoč brez konkretnih obveznosti, ker je napak »odkupiti mlado dušo« (rečeno je, da naj bi šlo za nekaj takega kot počnejo župniki), ko niti interesi niti dispozicija še nista izoblikovana. Vsi dobro vedo, da so podjetja (vsaj v tem primeru) odvrгла pezo sociale in da jih prav nič ne briga, kaj se dogaja z gimnazijci, ker zlahka dobijo kader, tudi, če ga štipendirajo le v zadnjem letniku fakultete.

Vse torej vodi k zahtevi, da bi sredstva (ali del) za štipendiranje odtujili podjetjem in jih potem trošili po smotrskih programih na občinskem ali republiškem nivoju. Leta nazaj (ekonomska fakulteta 1963, skupščina ZS 1965) je bil to še »zločin nad samoupravov«, danes pa se je samoupravljanje očitno že »okrepilo«.

Predlog zakona o takem združevanju ne govori in ga ne predvideva, zato bi veljalo diskusijo o tem poglobiti in pripe-

zitetni center z najslabše urejeno študentsko prehrano v Evropi.

Njihov model je naslednji: dotacijo lahko dobijo vsi študentje, katerih dohodek na družinskega člana ne presega 25.000 din mesečno, in ki prvič (se pravi redno) vpisujejo. 1, 3, 5, 7 in 9 semestrov. oz. so redni absolventi z najmanj dvetretjini položenih izpitov. Ključ delitve: študentje katerih skupni mesečni dohodek ni višji od 15.000 dobijo dotacije 4400 din. Tisti, izberejo od 15 do 20.000 mesečno, so deležni 3000 din dotacije. Mesečnemu dohodku od 20 do 25.000 pa pripada dotacija 1800 din.

Taka je torej varianta, ki je za srbsko upravo najbrž zelo ugodna, kako pa pride preko nje študent do zadovoljive prehrane, to je njegova privatna stvar. Ljubljanska študentska restavracija (SN) v principu vstraja na naslednjih normativih:

Študentu je v povprečju potrebnih 3000 kalorij dnevno (študentu 3200, študentki 2800) najboljša pa je, če je dnevni obrok sestavljen takole:

	gramov	kalorij
— kruh	480	= 1.200
— mleko	450	= 300
— meso	180	= 300
— mast	25	= 225
— olje	25	= 225
— povrtnina	850	= 300
— sadje	250	= 1.0
— sladkor	75	= 300
Skupaj	2.235	= 3.000

Seveda so pogostna odstopanja, posebej zato, ker ni organiziranega rednega zajtrka, ker ni zadovoljivih kadrov, ker je potrebno potrošnika privabiti z nizko ceno. Toda ljubljanski študentje vendarle imajo ustanovo, ki ima dober namen služiti njihovim specifičnim potrebam. Preko pravilno izbalansirane in raznovrstne prehrane ob vabljivi ceni bi lahko študentska restavracija bistveno vplivala na navade in navajala k racionalni prehrani. Če pa jo prepustimo samo sebi, kot smo jo (razen dotacije) doslej, potem je to vir nevarnosti za zdravje in je bolje ne postaviti objekta množične prehrane, če predhodno niso ustvarjeni pogoji, ki bi zagotavljali polno biološko vrednost hrane pri relativno nizki ceni.

Ta »nizka« cena je s študentove strani edina perspektiva skozi katero je sposoben gledati na problem. Bojim se, da takomenovana varianta govori, da je tako tudi z dajalcem dotacije. Oglejmo si to ceno.

1. Kot ustanova s samostojnim financiranjem mora študentska restavracija svoje poslovanje podrediti obćim predpisom, oz., v popolnosti zadovoljiti svoje obveznosti do študentov — abonementov, do zaposlenih, vzdrževati mora prostor in inventar restavracije in ne sme imeti izgube v poslovanju. To pomeni, da cene ne odgovarjajo niti študentovim možnostim niti potrebam restavracije.

2. Študentska prehrana zavisi od pogojev na lokalnem trgu in od organizacijskih rešitev — posebno od materialno — tehnične in kadrovske usposobljenosti.

3. Množična prehrana se bistveno razlikuje od gostinstva. Posebej v Sloveniji imamo značilen pojav, da gostinstvo samo iz svojih virov dotira prehrano, ker na ta način privabi gosta, ki potem (posebno Slovenci) dotacijo prihrani, nekajkrat povrhu z obilnim naročilom drage pijače. Zato je primerjava cen neobjektivna.

4. Bistveni prihranek, v primeri z gostinstvom, formira študentska restavracija v postavitvi režije na izdan obrok. Toda tu so nekateri momenti, ki ustvarjajo težave:

— ob pomanjkanju primernih naprav za cenejša goriva uporablja restavracija električno energijo. Cena se obračunava po določbah pravilnika o tarifnem sistemu za prodajo električne energije po najvišji tarifi grupi;

— na režijo vpliva tudi cena vode in odvažanja smeti, zato bi morala občinska skupščina tretirati študentsko restavracijo kot gospodinjstvo in zaračunavati temu primerne cene;

— režijo obremenjuje prispevek od poslovnega fonda, katerega bi bili lahko oproščeni;

— 80 odstotkov delovne sile v restavraciji so ženske. Po novih predpisih o zdravstvenem zavarovanju bodo boleznine znatno obremenile ceno.

Vsi ti momenti so v takem obratu, kot je študentska restavracija veliko hitreje usodni kot v gostinstvu, ki se lažje prilagaja trgu, spreminja asortiman in dviga ceno.

Dotacija, ki jo študentska menza prejema, je danes bistveni element stabilnosti v ceni, ki je v študentski sredini v vsakem pogledu neobhodna. Razen tega je pri korišćenju te dotacije možna absolutna kontrola, če le obstoji obojestranski interes in s strani restavracije ta interes obstoja. Umestna je resna analiza vsakršne variante, pa tudi kritična ocena sedanje situacije.

F. P.
(se nadaljuje)

Denar na roko ali na krožnik

Majda Gasparijeva je opomnila, da je v proučevanju varianta, da bi tistih 200 milijonov, ki jih v obliki dotacije dobe študentski domovi (2800 študentov) razdelili študentom na roko. Diskusije študentov so to varianto podprle, ker da bo prisilila restavracijo k ekonomičnemu (toda tudi ekonomskemu) poslovanju. Kot kaže se nekaterim zdi težaven že postopek razdelitve denarja. Dvomim pa, da se ob tem vodi računa še o neprimerno težjem vprašanju študentske množične prehrane.

Neznansko je začudilo slovensko javnost (Delo 25. 3.), da se je Sovjetski CK vtaknil v tako neznatno stvar, kot je družbena prehrana. Ne bilo bi napak, če bi se seznanili s podobnimi ukrepi najvišji nacionalnih forumov drugod. Preko družbene prehrane je možno najučinkoviteje vskladiti biološke potrebe z racionalnim trošenjem prehrabnih snovi. Da je to še posebno važno pri mladih ljudeh in študentih, nikjer ne dvomijo. Podatki o veliki podhranjenosti ljubljanskih študentov ter karakterističnih obolenj (čirni na želodcu in dvanajesterniku, anemija, infekcije in zastrupitve, apatija in razdraženost itd.) govorijo, da je študentska prehrana preslabo organizirana in da so cene še premalo stimulativne, da bi navajale k redni prehrani. Velja torej dobro razmisliti o takolimenovani varianti, ki spominja na beograjsko rešitev, ki ni nobena rešitev, ker je Beograd ostal univer-

DUMA IN „5 FANS“

Ob krstni uprizoritvi drame Filiberta Benedetića *Ne vedno kakor lastovke* v tržaškem »Slovenskem gledališču« se nam zastavljajo nekatera temeljna vprašanja, ki ne zadevajo le resnice in pomena te uprizoritve, ampak pogojujejo tudi nekatere temeljne razloge pisanja, kakršnega naj predstavlja pričujoči spis. Ker na tem mestu namreč ne gre za to, da bi opisali samo nekaj poglavitnih dramaturških in gledaliških pomanjklivosti, značilnosti in zanimivosti pričujoče drame in njene uprizoritve, ampak se hočemo predvsem spraševati po njunem temeljnem pomenu, to seveda pomeni, da se naše zanimanje v prvi vrsti usmerja v njune vsebinske razsežnosti, torej proti resnici drame in njene uprizoritve, in ne morda v njuno moralno ali estetsko valorizacijo. V tem se naše razmišljanje seveda razlikuje od tradicionalne kritike, ki k literarnemu in gledališkemu delu pristopa s stališča nekih moralnih in estetskih vrednot ali nekega sistema vrednot, ter je potemtakem njen poglavitni smoter v ugotavljanju, ali določeno literarno in gledališko delo tem vrednotam oziroma temu sistemu vrednot ustreza ali ne, in je njen smisel potem s presojo te ustreznosti ali neustreznosti v polni meri tudi dosežen in realiziran.

K literarnemu in gledališkemu delu torej ne pristopamo z nekim vnaprejšnjim vrednostnim prepričanjem, saj nam navsezadnje resnica literarnega in gledališkega dela, ki ji velja naša pozornost in naša prizadetost, ne more nuditi nobene trdne in realne možnosti za takšno prepričanje, zlasti pa se izmika presoji. Literarno in gledališko delo je in v tej njegovi neposredni prisotnosti je njegova temeljna resnica, v njej pa je zaobsežen tudi celoten smisel tega dela, njegov pomen in tudi vse njegove in naše možnosti. Naše razpravljanje se lahko torej opre le na to neposredno prisotnost, v kateri je vsa resničnost literarnega in gledališkega dela, in naše možnosti so potemtakem samo v tem, da to resnico tematiziramo in opredelimo — iz te neposredne prisotnosti same, in zagadatelj seveda ne ozirajo se na tak ali drugačen sistem moralnih ali estetskih vrednot, ki so razpršene v našem eksistencialnem prostoru. To pa se pravi, da hkrati tematiziramo edinole svet, ki ga literarno in gledališko delo razkriva na ta način, da je resnica tega dela sama razkriti svet, s tem pa seveda tudi sama svoja vrednota ali sama svoj sistem vrednot, s čimer je obenem rečeno tudi to, da vrednote ali sistema vrednot zunaj gledališkega ali literarnega dela, torej na objektivni, trdni in zanesljivi način več ni, ampak so le še na način razpršenosti in preteklosti, ki pa seveda ne more biti objektivno in trdno zavezujoča.

To pa hkrati seveda pomeni, da postaja pojem umetniškega v svojem izvirnem pomenu kot stvarjanje — objektivnega, trdnega in zanesljivega dela — na neki poseben način dvomljiv. Relacije med »realnim« in »quasi-realnim«, med »svetom« in »umetniškim delom« so potemtakem vsaj do tiste mere nezanesljive, da se je mogoče vprašati, ali je umetniškemu delu kot »quasi-realiteti« (in hkrati najresničnejšemu in najpopolnejšemu vseh svetov) res mogoče do natančne, polne in zanesljive vednosti o tistem »realnem« svetu, ki naj bi ga po tradicionalnem prepričanju inkarnirala in sublimirala v sebi, ga na ta način delala prozornejšega in razvidnejšega, hkrati pa s tem poudarjala tudi svojo temeljno posebnost in premoč nad »realnim« svetom, ki pač nikoli ne more biti do tiste mere resničen, poln, v sebi zaključen in samo-zadosten, kot je to po navadi »quasi-realni« svet umetniškega dela, in s tem seveda konstituirala tudi neki izjemni položaj v »realnem« svetu oziroma nad njim, položaj, ki je v temelju mogoč samo »quasi-realnemu« svetu umetniškega dela. V to polnost, samo-zaključenost in samo-zadostnost je seveda položen tradicionalni smisel umetniškega dela, saj se z njegovim izjemnim položajem nad »realnim« svetom potrjuje in omogoča zrenje v tista skrita jedra tega sveta, ki se v njih razodeva genialnost ali božanskost človeka-stvarnika in njegova premoč nad amorfnim maso »realnega« sveta.

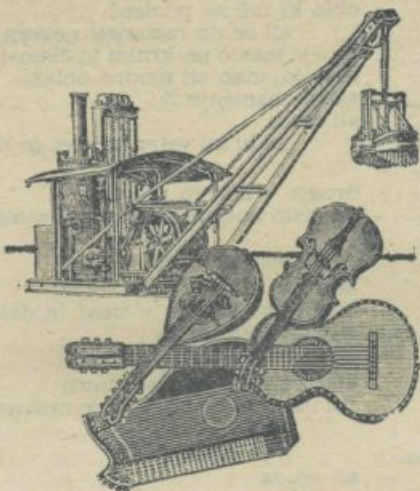
Seveda pa morajo biti za takšen izjemni položaj na voljo trdna oporišča v »realnem« svetu, saj lahko v človeku-stvarniku pravzaprav reflektirata edinole urejenost in smisel-nost sveta, ki mora biti na poti, da postane v vseh svojih plasteh »božanski«. To pomeni, da je božanskost mogoča le v preglednem svetu, v svetu, kjer je človekova vloga v temelju pregledna, zanesljiva in njen pomen trden, s čimer je tudi celotno dogajanje sveta usmerjeno v nedvoumno »pravo« ali »pozitivno« smer, kjer je torej svet kot objektiviteta stvari in pojavov pravzaprav samo odsev človekovih stremeljenj in njegove subjektivne volje.

Vprašanje, ki smo si ga zastavili zgoraj, pa seveda že samo po sebi izraža dvom v nedvoumno »pozitivno« dogajanje v svetu, hkrati pa tudi dvom v to, da je v tem svetu kakršen koli izjemni in trdni položaj možen, in hkrati izreka naše vprašanje tudi vprašljivost — suverene »quasi-realne« strukture v svetu, kakor je bila značilna za tradicionalni svet npr. v 19. stoletju. Seveda na tem mestu ne moremo natančneje in načelno opisati vseh tistih premikov, ki zgoraj naznačeni izjemni položaj umetniškega dela oziroma človeka-stvarnika v temelju onemogočajo, ter s te natančneje utemeljiti svojega dvoma. Zato se bomo morali omejiti le na nekaj tistih dejstev, ki so v ožji zvezi s problematiko tržaške uprizoritve, o kateri govorimo.

S tem, ko postaja svet zmerom bolj razsežen in s tem zmerom manj pregleden in obvladljiv, je seveda tudi smisel njegovega dogajanja v celoti vedno manj razviden in umljiv sam po sebi. Smisel kot temelj vsega dogajanja se umika pred neposredno prisotnostjo tega dogajanja v svetu, za to dogajanje pa je značilno, da zmerom bolj teži v funkcionalnost. Smisel prevzema funkcija, in funkcija, četudi je »nesmiseln«, postaja edini smisel sveta, zunaj nje ni ničesar. To se pravi, da postaja svet pomemben in usoden le v svoji neposrednosti in parcialnosti. Analogno s tem seveda tudi umetniško delo kot »quasi-realna« struktura ne more konstituirati nekega trdnega in za celoto dogajanja obveznega smisla, v umet-

niškem delu se torej očitno ne more več odkrivati neka trdna točka sveta, pač zato, ker ta točka ne more pomeniti nič, kolikor se seveda sama ne spremeni v eno od funkcij sveta. Umetniško delo kot dokaz vere v trdno točko in s tem v človekovo božanskost ter stvarništvo — pa seveda že v svoji temeljni strukturi ne more postati do tiste mere funkcionalno kot svet pod njim, saj bi se moralo s tem odreči svoje težnje v totaliteto, postati tudi samo le parcialna razsežnost istega razparcializiranega in funkcionalističnega sveta in s tem prenehati biti to, kar je. Zato mora kot »quasi-realna« struktura v tradicionalnem pomenu te besede neprenehoma dvomiti v svoj lastni smisel, se bojevati s tem dvomom in si prizadevati, da bi se vendarle in kljub dvomu konstituiralo kot ponovno odkrito znamenje božanskosti, ter obenem spoznavati svoje temeljne nezmožnosti v tej smeri. S tem postaja umetniško delo kot stvarjanje »quasi-realnega« (in med vsemi svetovi najbolj resničnega sveta) seveda tudi v samem svojem bistvu dvomljivo, saj se v svoji neprenehni krožni poti med smislom in spoznanjem ne-smisla, v poti, ki ni stvarniška v človeško-božjem pomenu te besede, spreminja v izpoved, ki lahko predstavlja le še raz-krivanje sveta, takšnega, kakršen v svoji neposredni prisotnosti je. Pri vsem tem pa si vprašanja, ali ima ta izpoved in to raz-krivanje sveta vendarle še kakšen »smisel«, ali tedaj vendarle nastopa kot nov način temeljnega določanja oziroma utemeljevanja »realnega« sveta, seveda ni več mogoče zastaviti, ampak je mogoče le pristati na tisti svet, ki postaja skozi resnico umetniškega dela razkriti svet in s tem tudi sam konstituiran kot resnica in njunost, torej kot v svoji stvarnosti neukinljivo.

Zgornje ugotovitve smo morali zapisati zato, ker nas uprizoritev Benedetićeve igre sooča z njimi na neki poseben način. Bistvo te igre je namreč nostalgija po tisti nesrečni in hkrati vendarle tudi srečni preteklosti slovenske Primorske, ko je le-ta še poznala heroje, ki so se bojevali za osvoboditev in za domačijo, in ko je torej svet skozi svoje heroje in boj za pravično stvar še poznal in tudi realno bival svoj smisel, ko je še bil več od svoje neposredne prisotnosti. Zdej je — po avtorju igre *Ne vedno kakor la-*

stovke — ta smisel nekam izginil, tako da je videti, kot da je — skupaj z nevarnostjo, ki ga je konstituirala — dokončno pokopan v preteklosti. Ostane torej samo še gola in čista, ena sama resnična prisotnost časa in prostora — sedanost in tukajšnjost. V njej ni nobenega smisla več, ker pač ni v njej tudi nobene vrednote, ki bi na totalen način in zunaj neposredne prisotnosti sveta zavezovala in enotila ljudi. V tem spoznanju je izhodišče Benedetićeve igre. Seveda pa se avtor z golo in čisto neposredno resničnostjo ne zadovoljuje: njegovi igri ne gre za resnico sveta, ampak za izgubljeni smisel. Zato mu ostane ena sama pot, ki jo realizira njegova igra: nostalgijo za preteklostjo, mrtvimi heroji in bojem. To nostalgijo eksplicite pojasnjuje v spisu *Razmišljanje o sodobni drami*, objavljenem v gledališkem propektu, z naslednjimi stavki:

»Kako daleč od nas so že trupla naših najboljših sinov! Zakon eksistence ne pozna usmiljenja in preteklosti ni več. Srca pa kopnijo v kleščah profita neizprosne potrošniške civilizacije. Pesnik mora v taki družbi povzročiti nemir: toda vprašanje je, če v taki družbi pesnik lahko živi.«

Ker smisel sveta kopni v kleščah profita neizprosne potrošniške civilizacije, je svet nezadosten. Pesnik mora iz te nezadostnosti povzročiti nemir, z njim opominjati svet na njegov zdajšnji položaj in v tem se razkriva smisel njegovega pesništva. Poezija se je torej iz stvarjanja »quasi-realnega« sveta spremenila v neke posebne vrste družbeno dejavnost, katere cilj je tako ali drugače pretrsti, osvestiti in v skrajnih posledicah seveda tudi spremeniti dani svet, ki je pač svet neizprosne potrošniške civilizacije. Poezija je torej nositeljica vrednot, ki bi jih mo-

rali ljudje s svojim bivanjem neposredno odkrivati in konstituirati, pa pozabljajo nanje, ker jim gre bolj za »potrošnjo«. Zato jih je treba na vsak način vrniti nazaj v luč teh vrednot in smisla. Poezija torej ve za smisel, logika njenega »morala« terja, da se s pomočjo pesmi smisel ponovno vrne v svet.

Seveda v takšnem svetu oziroma v taki družbi pesnik ne more živeti na adekvaten, torej učinkovit način, saj so njegovi modeli neustrezni preprosto zato, ker potekajo mimo temeljev sveta in ker ne morejo pristati na njegovo »potrošniško« in »civilizacijsko« gluho. Po logiki tega pesništva je namreč potrebno spremeniti svet v luči tistih vrednot, ki jih je priznala njegova preteklost — heroji, boj, svoboda, domačija itn., — ki pa iz nekih nedoumljivih in očitno tudi nerazumnih — »objektivnih« — vzrokov niso bile uresničene do svojega konca, do svoje izpolnjene in adekvatne vsebine. Pesništvo torej nastopa kot instrument preteklosti in hoče takorekoč vrniti svet v njegov začetek, k truplom... najboljših sinov«. Tako se pojavlja poezija seveda kot nekaj, v temelju drugačnega od sveta, poezija ni, ne more in ne bi smela biti svet. Svet je samo nekaj zunaj nje, nekaj strašnega, nekaj, kar je na »trupla naših najboljših sinov« pozabilo, je le še nekaj, čemur se reče »neizprosna potrošniška civilizacija«, je v luči poezije malone nič itn.

Iz te temeljne razklanosti se je treba spraševati po igri Filiberta Benedetića *Ne vedno kakor lastovke*. Benedetićeva igra se te temeljne razklanosti seveda sploh ne more zavedati, saj vztraja na eni strani in skuša s svoje strani — ne razkriti dejanske resnice te razklanosti, torej resnico dejanskega razkola med željami in stvarnostjo, preteklostjo in zdajšnjostjo, ampak se opredeljuje do nje na izrazito tradicionalen aktivističen način — v imenu vrednot, ki pa so seveda zunaj poezije kot take (v preteklosti), »povzročati« hoče nemir — ter razkranilo kratko in malo ukiniti. S tem se kajpa mora vnaprej zapirati pred njenimi temeljnimi razsežnostmi. Bistvo njene družbene dejavnosti, ki predstavlja smisel, je potemtakem v tem, da hoče eliminirati nasprotnika — neizprosno potrošniško civilizacijo — in realizirati svoje modele: ustvariti hoče svet v luči svojih vrednot, »realni« zgodovinski svet. Jasno pa je, da ji konkretna možnost, ki ji ima na voljo (in to je samo Beseda), ne dajejo nobenih realnih možnosti v tej smeri, saj je popolnoma jasno, da je svet »neizprosne potrošniške civilizacije« zanjo v temelju gluhi in da poezija v njem ne more več nastopati kot eden poglavitnih konstitutivnih elementov.

To dokazuje tudi zunanja podoba tržaške uprizoritve, ki jo je spretno režiral Jože Babič in v kateri je element tradicionalnega dialoga popolnoma podrejen nekaterim modernim izraznim oblikam: filmu, diaprozitivom, živi glasbi, ki jo je v beat stilu izvajal ansambel električnih kitar »5 fans«, songom itn. Uprizoritev si je seveda prizadevala za sintezo vseh naštetih izraznih elementov in je hotela postati tako imenovani »teater dokumenta«. V dani svet je torej hotela posegati z avtentičnimi pesniškimi situacijami, zgrajenimi iz dokumentarnega gradiva. Vendar pa je temeljna zasnova Benedetićeve igre *Ne vedno kakor lastovke* zgrajena iz izrazito abstraktnih pesniških zamisli in je njena poglavitna ideja — da se namreč v tržaškem »Zalivu«, ki pomeni domačijo, neprestano pojavljajo Apostoli, da pa se morajo iz socialno-političnih razlogov seliti čez morje ali umirati pod trdo Gospodarjevo roko, puščati domovino v »Zalivu« samo in se odrečati svojim ljubezenskim sanjam ter biti obsojeni, da ne bojo nikdar uresničili svojega apostolstva in vendar tudi nikoli umrli, zakaj »kako umreti, če nisi nikjer« — vse preveč simbolična in približna, da bi mogla prenesti neki utopični pacifizem, otožni slovenski nacionalizem in nostalgijo po tistih časih, ko ni bilo treba pisati iger in z njimi odkrivati smisla gluhamu »potrošniškemu« svetu, ampak je ta smisel konstituiral čisti konflikt, direktna nevarnost in pravi boj za življenje in smrt. Zato so seveda edine možnosti, ki poeziji še preostanejo, v nostalgiji in v žalostnem objokovanju neprijaznega sveta in izgubljene smisla, hkrati pa tudi realnih, učinkovitih možnosti — v imenu čistega Vsega (ki je preteklost) in na način igre, ki je za pričujoči »neprijazni« svet (zdajšnjost) seveda v temelju neobvezna. — S tem pesniška Beseda razkriva svojo temeljno stisko, skozi njo se razkriva svet, ki je v svoji nemoči tragičen zato, ker je brez slehernih konstitutivnih možnosti.

Ker pa je v igri Filiberta Benedetića *Ne vedno kakor lastovke* vprašanje o usodi poezije v modernem svetu ozko povezano z vprašanjem slovenske usode, je jasno, da se odpira pred nami cela vrsta nadaljnjih problemov v isti smeri. Vendar pa je treba povedati, da nam Benedetićeva igra ne daje zadostnih možnosti, da bi mogli probleme domačijstva in tujstva, Slovencev in njihove manjšine, poezije in sveta domisliti v okvirih, ki bi ne veljali samo za Trst, ampak bi hkrati zaobjemali tudi širšo in splošnejšo podobo sveta. Zato je seveda usoda pričujoče uprizoritve v svojih specifičnih razsežnostih v celoti odvisna od svojega naravnega gledavskega zaledja. Domnevati pa seveda moremo, da je ta usoda v tesni zvezi s smislom, ne-smislom in resnico pesniškega aktivizma (kot neobhodnega konstituansa slovenstva), ki se nam je v sublimirani obliki razkril v tej Benedetićevi dumi in ki ga je izvrstno podpirala tudi toliko »potrošniška« glasba, kakršno igra ansambel (dijakov slovenske gimnazije v Trstu) »5 fans«.

Vprašanja, ki se nam odpirajo ob pričujoči uprizoritvi in ki zadevajo tudi v nekatere razloge našega razmišljanja, je tedaj mogoče zgostiti v naslednji stavek: še zmerom smo torej v situaciji, kjer se moramo odločati za smisel (poezijo, vrednote in z njuno pomočjo za slovenstvo) na eni, in za resnico (neposredno prisotnost sveta) na drugi strani. Naša usoda je v tem, da smo razklani in da to vemo; in v tem tudi edina možnost.

Samoonbičkovanje Benedetićevih ljudi v igri *Ne vedno kakor lastovke* malone meji na komedijo.

Andrej Inkret

Običajno govorimo o bližnjem razvoju in ga kot takega programiramo. Pokaže se kot edini in najbolj umesten tisti, ki je »naša«, torej družbenopolitičen. Vedno je načrtovan v imenu napredka in izboljšanja. Vse prerad pa gre razvoj svojo pot.

Podobno je bilo tudi v preteklosti s procesom izobraževanja. Na visokošolskih institucijah se zdaj šola generacija, ki je »preživel« dve temeljni reformi šolstva in vse kaže, da bo potrebna še ena. Tokrat bo ta reforma prizadela visoko in višje šolstvo (kdo ve, katera že), torej vrh inteligence, strokovnjakov, kratko nosilcev razvoja. Perspektiva je zamišljena, bo (ali pa ne bo) realizirana, težimo k bližnji (beri: optimalni) rešitvi reformiranja v eni sami luči vsiljevanja ekonomizacije izobraževanja. Vsiljevanja v smislu načina finansiranja in tendenc po produktivnosti izobraževalnega procesa (produkcija visoko izobraženih kadrov). Kvaliteta in strokovnost kadrov je bila (razvojno) zanemarjena zaradi nesmotrnega (neadekvatnega) sistema selekcije na osnovi potreb, ki so šele ob »hiperprodukciji« le-teh pokazale pravo osnovo in realnost. Osnovo zato, ker je reforma ob kvalifikacijski strukturi v gospodarstvu, kot je naše (drobno blagovna produkcija) preuranjeno pričakovanje, če ne že kar upanje. Realnost zato, ker je samo ena edina možnost planiranja razvoja — pri čemer daljnosežnost lahko samo ponovno predvidevamo.

Pred leti je bilo prvič postavljeno vprašanje omejevanja vpisa (zakaj!). Strokovno je bilo ugotovljeno, da selekcija kot instrument omejevanja števila vpisanih v kratkem in prvem stiku s profesorjem ne more biti objektivno merilo za vrednotenje posameznikovih dispozicij za trenutno odločanje (dovoliti vpis ali ne). Prevelika bi bila namreč tudi odgovornost pedagoških delavcev za tako ad hoc odločanje; prepričan sem, da je tudi danes niso pripravljeni sprejeti (so poklicani ali pa niso?). Vprašanje je ponovno vredno pozornosti. Ne gre namreč zaradi nekaterih faktorjev (pomanjkanje prostora, pomanjkanje finančnih sredstev, hiperprodukcija, nerealno predvidene potrebe) takoj, torej že letošnje jesen vpeljati sprejemne ali kvalifikacijske izpite ali kakorkoli že imenujemo to obliko selekcije. Jasno se postavlja samo eno dejstvo (nanj lahko sklepamo): preveč kadrov (?), strokovno in profilno neizdelanih, pomanjkljivih celo v osnovnem znanju itd. Zato je nujno treba upoštevati nekatere nove relacije v smislu izobraževanja kot ekonomske kategorije, v katero prerašča naš proces. Z ekonomsko kategorijo je mišljen (pogodbeni) odnos izobraževanja do gospodarstva. Regulativno je ta odnos urejen oziroma naj bi bil urejen preko novih izobraževalnih skupnosti. Kako? Poenostavljeno pomeni tako urejanje poznavanje neposrednih potreb po kadrih (od osnovnih, do visokih), ker občina mora poznati svoje potrebe, ki naj postanejo edino merilo tudi pri finansiranju procesa izobraževanja. Kot nujna se je pojavila selekcija, kvalitativna na račun kvantitete (kar je nujno sprejeti). Postavlja pa se samo po sebi vprašanje, ali so pri načrtovanih načinih selekcije (metode in izvedba so še pod vprašanjem) lahko merila inteligenčni testi (običajni) ob poznavanju različnega nivoja znanja s posameznih področij.

Pri tem ne smemo pozabljati na nekaj momentov, ki so prisotni na fakultetah. V dosedanjem prostem (svobodnem, statutarjem) sistemu selekcije je namreč vsaka fakulteta zgradila v lastnem interesu svoj specifičen način selekcije.

Nekje se kaže bolj, nekje manj uspešen. Vendar ne gre zanemarjati teh izgrajenih sistemov. Zato so stališča, da se izvrši selekcija po prvem semestru, toliko bolj upravičena, ker pomeni dejansko zaščito za študenta in za pedagoški kader (za prvega »šansov«, drugi pa se izogne riziku prenaplavljenega odločanja). Zakonske norme, ki nikakor niso nespremenljive, pri tem ne smejo biti ovira. Večina fakultet se strinja in se zavzema za take rešitve. Menim, da taka prizadevanja potrebujejo podporo, ker dejansko pomenijo ponovno vključevanje univerze v družbeno dogajanje. Zaradi dejanskih potreb, potreb po strokovnosti in kvaliteti, po lastni nacionalni ekonomiji v okviru jugoslovanskega gospodarskega prostora, pa se same po sebi porajajo nekatere tendence in obrobne zahteve. Kvaliteta izobraževalnega procesa (neproduktivne panoge), ki je v materialnih odnosih s skup-

DALJAVE NEKIH PERSPEKTIV

nostjo, je edini merodajni činitelj, kateremu pa je bilo posvečeno premalo pozornosti. Da pa bi zaradi pritiska ostalih jugoslovanskih univerz, ki so že uvedle sprejemne izpite, tudi v okviru naše republike prešli na enake oblike selekcije (kot edinega lažjihoda), bi bilo po mojem nepremišljeno. Če že poudarjamo kvaliteto, moramo res omejiti kvantiteto, vendar samo do neke (morda zamišljene) meje, ker bi lahko pretirano iskanje kvalitete omejilo »produkcijo« kadrov na minimum. Potrebe po kadrih pa so nam znane. Torej so nam dane kot objektivno dejstvo. Opredeleitev narekuje, zaradi smotrnosti, povečanje in pravilno vrednotenje strokovnosti, ker le tako lahko pričakujemo uspeh reforme (pričakovanje se nam lahko izneveri). Kajti tiho priznana resnica

IŠČEMO MODEL

Študenti 4. letnika kiparstva na Akademiji za likovno umetnost nujno iščejo model (ženski ali moški) za ateljejsko delo. — Informacije na uredništvu »Tribune«.

je, da je sedanja kvalifikacijska struktura (največja) ovira za uspešnost nadaljnjega razvoja. Zato naše težnje po optimalnem reševanju, ki je navedeno, niso neupravičene. Zato ne, ker se nam v zamišljenih in pogosto tendencioznih namerah perspektive oddaljujejo. Lahko postanejo daljne, ker so nestvarne. Smoter selekcije pa bo lahko uspel samo (osmišljanje univerze), če bo univerza ponovno pridobila (torej jih mora nekdo vrniti ali dati) vse pravice in kompetence, za katere je (naj bi bila, oziroma morala biti) edino univerza poklicana, legitimirana.

Trdim, da je situacija v našem visokem šolstvu v marsičem pogojena z razdrobljenostjo kapacitet, različno strokovnostjo pedagoških delavcev, različnega pristopa do (dejanskih) potreb, vrednotenja pedagoškega dela, vrednotenja in opredmetenja znanstvenoraziskovalnega dela ipd. Znanstvenoraziskovalno delo je eno glavnih torišč (vsaj deklarirano je kot tako) pedagoških delavcev na univerzi. Dejansko pa je znanstveno raziskovalno delo domena skupin pedagoških delavcev (in sodelavcev fakultet), ki jim je taka dejavnost v lastnem interesu. Zato trdim, da je univerza taka, kot je, v svojih temeljih postavljena preveč grupacijsko. Kvaliteta izobraževalnega procesa je namreč v največji meri odvisna od predavateljskega kadra, ki pa žal kaže prenekatero pomanjkljivost, posebno še v odnosih, ki so omenjeni prej. Student namreč (še zdale ne pomeni subjekta vzgoje in usposabljanja, ki je ugotovljeno in postavljeno kot zavezujoče. Zato zahteva, da si visokošolski kadri sami pridobijo mesto kot osnovni »sestavni del« ali bolje nosilci univerzitetne sredine. Ne gre namreč te borbe prepuščati študentu (masi, ki jo je treba oblikovati in usposobiti). Druga stran teh stališč je skupno nastopanje, ki pa mora biti najprej omogočeno, potem argumentirano, uveljavljeno in šele nato priznано.

Prenekatera modra misel, ki se porodi v glavah profesionalnih politikov, je vnaprej obsojena na životarjenje, ker izhaja iz dogmatike doktriniranega razvoja (kam?). Pred leti so na veliko ustanavljali višje šole (za višje kadre). Izzvala so jo bila politična torišča (ali je bila to politika planiranja kadrovske strukture ali politika osnovnih potreb ali politika razbijanja mas). Danes je naloga »čiščenja« količinsko prenatrpanih višješolskih zavodov in njihove »dvomljive utemeljenosti« padla na ramena ustanov kot je univerza (njen položaj sem že poskusil eksplicitno navesti) v današnji podobi. Racionalizacija trošenja sredstev je zadela najprej izobraževanje. Striktne zahteve po sistematizaciji delovnih mest na univerzi (in finansiranja na tej osnovi) je zapeljala prenekatero višjo šolo (posebno mariborske) v položaj, ko same lahko samo nemočno gledajo na dogajanje (kot objektivno nujnost) ob sebi. Enotnost univerze pomeni namreč konec ali vsaj usihanje višjih šol. Zakaj? Omenjena hiperprodukcija kadrov postavlja vse te šole v odvise položaj do tistega, ki ima sicer enake interese, pa zato (centralizirane) možnosti. Ni namreč priporočljivo omejevati »produkcije« kadrov samo zato, ker jih ne potrebujemo. Zato tudi ni priporočljivo ukinjati vse višje šole (a priori), pač pa je treba zahtevati takojšnjo argumentirano analiziranje vsake posamične višje šole in šele na taki osnovi razpravljati o njih utemeljenosti. Pri tem gre ponovno prvo mesto univerzi (legitimiranost) in ne univerzi (kot ustanovi). Vsa ta stališča pa so nujno pogojena v novem načinu finansiranja tako v celoti (odraz družbenih potreb!) kot tudi s stališča finansiranja posameznikovega študija (stipendija, posojilo). Pustiti nadaljnemu razvoju kot edinemu stvarnemu faktorju graditve socializma (socializem gradimo, torej še ni izgrajen) kot faktorju, ki po začetku (idealiziranjem) zelo rad ubere svoja pota, tudi tako osnovno njegovo komponento, kot je izobraževanje (izobrazba je ključni element vseh navedenih procesov), bi bilo iluzorno, če ne celo absurdno. Omejevanje vpisov (morda s tem tudi kontrola produkcije), ukinjanje višjih šol (s tem iskanje rezerv, ne zadovoljevanja potreb) utegneta pripeljati do amorfnosti »strokovnjastva«, ki je v sebi samem samemu sebi namen (ob neznanem cilju). Zato so daljave perspektiv (navedenih in predvidenih) toliko bolj razmišljanja vredne in potrebne pozornosti.

-ičma-

Odgovornost je kategorija, ki je povezana z dejanjem, z dejavnostjo in se kaže kot družbeni ali individualni — psihični pojav izključno tam, kjer gre za človekovo dejavnost ali nedejavnost. (Adam Schaff)

O odgovornosti ni bilo pri nas dosti napisanega, o vzrokih za to ne bi govorili, ker so bolj ali manj vsakemu znani, poleg tega pa ta problem še nikoli ni bil tako pereč kot sedaj v dobi samoupravljanja in delitve dela. Le redki članki v nekaterih revijah (npr. v 49. št. Problemov), ki se ukvarjajo z družbenimi in političnimi vprašanji, pričajo o tem, da so v naši družbi prisotne sile, sicer ne še v zadostni meri, ki si prizadevajo rešiti vprašanje odgovornosti. Prisotnost in krepitev sil, ki se borijo za uveljavljanje odgovornosti kot faktorja, ki lahko veliko prispeva k uresničitvi gospodarske reforme, je gotovo pozitivna in nujno potrebna, zakaj enkrat za vselej je treba razčistiti vprašanje, kdo pije in kdo plača oz. zakaj lahko pije in če ter kako bo plačal. So stvari, do katerih ne moremo biti brezbržni in pustiti, da gredo dogajanja prosto pot, zakaj more se zgoditi, da gredo mimo nas povsem v drugo smer, kot bi si želeli, potem pa nam tudi ni vseeno, zakaj nismo niti poskušali spremeniti tok, toda po točki ni vredno zvoniti. Ni stvari, pri kateri bi mogli a priori reči »ne moremo«, ampak je treba povsod vsaj poskusiti.

Če hočemo razrešiti vprašanje odgovornosti, se moramo najprej vprašati, kdo o čem odloča in kdo za kaj odgovarja, kajti rešitev tega prvenstvenega problema tudi vodi do odgovora in glavnih sklepov. V delovnih organizacijah danes odločajo samoupravni organi, toda v resnici ni tako, samoupravni organi odločajo le formalno, medtem ko resnično odločajo posamezni odgovorni oziroma neodgovorni (neodgovorni predvsem zato, ker praktično za svoje odločitve ne odgovarjajo nikomur) ljudje. Ti ljudje so bili prvi, ki so izrazili pomisleke proti samoupravlja-

ODGOVORNOST NAS VSEH

nju, češ da delavci še niso zreli za tak sistem upravljanja, sedaj pa svoje odločitve legalizirajo v samoupravnih organih, in v tem se ravno kaže deformacija samoupravnih odnosov. Posamezniki ali skupine, ki vodijo delovno organizacijo, prevajajo svojo odgovornost na organe samoupravljanja, potem pa kot odgovorni ostanejo neodgovorni, iz tega pa sledi, da se osebna odgovornost spreminja v kolektivno neodgovornost in dejansko tako tudi je. Pravi circulus vitiosus, v katerem ne najdemo krivca. Mnoge zadeve, o katerih bi morali odločati posamezniki in zanje tudi osebno odgovarjati, pripadajo v pristojnost različnih svetov, tako da potem ni mogoče najti krivca. Gotovo je, da so v mnogih primerih potrebni določeni ukrepi. Statuti delovnih organizacij bi morali vsebovati tudi določila, o čem lahko posameznik na nekem delovnem mestu odloča in za kaj odgovarja tako finančno kot tudi kazensko pristojnim organom (da o moralni odgovornosti niti ne govorim), ter se teh določil tudi DRŽATI in jih IZVAJATI.

Eden od važnih faktorjev, ki se v zadnjem času pojavlja pri nas, je odstop, ker zaostreje odgovornost, seveda le v primeru, če ne izvaja pritiska na samoupravne organe. Če se posameznik umakne, ker spozna, da ni sposoben in ni kos nalogam, ki jih od njega zahtevajo, za kar je potrebna velika mera samokritičnosti, ali pa je odstop posledica javne kritike napak in dela, potem je gotovo odstop spremenljiv in družbeno koristen. (Več o tem: Ivan Kristan, Teorija in praksa, 8—9, 1966; 1, 1967)

TRIBUNA je že večkrat sprožila polemiko o gradnji EKK Velenje, vendar se do sedaj še ni nič premaknilo z mrtve točke, čeprav je ta do sedaj še neuresničeni projekt veljal slovensko gospodarstvo že na desetine milijard (dinarjev). Menda niti projektanti ne vedo, koliko denarja je bilo že porabljenega. In kdo je odgovoren za potrošene milijarde? Vprašanje o EKK Velenje so sicer poslanci postavili že tudi v republiški skupščini (o tem je pisalo tudi Delo), vendar vprašanje odgovornosti tudi tu ni bilo pojasnjeno.

V predlogu resolucije za VII. sejo CK ZK Slovenije je rečeno tudi naslednje:

»Najostreje je treba pregnati iz javne politične tribune rekvizite preživelih malomeščanskih meril, osebno napadanje, etiketiranje in namigovanje, razglašanje nepreverjenih podatkov, demagoško prilizovanje, posploševanje posameznih primerov, ustvarjanje uličnega javnega mnenja, kar vse ne ustreza stopnji demokratične zavesti, kulture in humanosti socialistične družbe.« Poulično javno mnenje je prisotno povsod, kjer stvari niso razčiščene, ne dá se odpraviti, le z besedami, ampak so za to potrebne podrobne analize. Če bi bila javnost dovolj seznanjena s problemi, ki tarejo našo družbo, bi tudi stihila kavarniških pogovorov in razširjanja nepreverjenih podatkov izgubila svoj razdiralni namen. Mislim, da ljudje, ki so odgovorni za obveščanje, ne storijo vsega, kar je v njihovih močeh in kar se od njih zahteva, zato seveda ni čudno, da si mora vsak ustvarjati svoje mnenje, pa najsi bo pravilno ali pa zgrešeno. Tudi v tem pogledu je treba zaostriti odgovornost.

Odgovornost je široko področje, odgovornost poslanca pa je področje zase. Nova ustava je jasno uzakonila načelo osebne odgovornosti v praksi pa šele iščemo poti, da bi to načelo uresničili in odgovornost nas vseh je, da bi ga čimpreje. J. Ancelj

KAREL ČAPEK

KAKO NASTANE ČASOPIS

(nadaljevanje)

II.

SEF, glavni urednik, naš stari ali dedek, je glava redakcije. Ta glava je večinoma skrita v svoji sobi, kjer ima seje, sprejema obiske in raporte, a včasih tudi piše; v nepravilnih časovnih razdobjih pa plane iz svojega zaklona in vihra, da ni v časopisu kakšne vesti ali da je tam neki trap nekaj zmešal ali kaj takega. Ob takšnih trenutkih vse stvarstvo v redakciji drhti kot zver v džungli, v kateri se razlega kraljevsko rjovenje tigra; tudi tipke pisalnih strojev udarjajo tiše kot navadno in sluga manj žvenklja s krožniki in kozarci, v katerih raznaša večerjo. Drugič spet vlada v zaprti šefovi pisarni opazna in skrivnostna tišina; tam je kakšen vpliven obisk in na celo redakcijo leže važnjaška umirjenost, ki spominja na sanatorij. Večino šefov redkacij spremlja grozno preklestvo: trpijo zaradi grozne slutnje, da bo spet kaj narobe, če kaka stvar ne bo šla skozi njihove roke, in to pri neprijetnem občutku, da ne morejo prebrati niti petine tega, kar bo šlo v list. Na njihovi mizi se kopiči gora pisem in rokopisov, ki jih niti v treh letih ne bi mogli prelistati; poznal sem šefa, ki je vedno, ko je kopa rokopisov na njegovi pisalni mizi presegla višino enega metra, dal mizo s papirji vred odvreči v kot in prinesiti novo. Priljubljen sen večine glavnih urednikov je, da morajo nekako zreformirati celotno delo redakcije, da bi ga lahko zaobsegli; toda prebijačo skoraj polovico svojega plodnega življenja s tem, da izdajajo različne smernice, okrožnice, fermane, pripombe in pravilnike, s katerimi skušajo poenostaviti delo redakcije; ti predpisi so sicer vedno do zadnje pičice izpolnjeni, toda prijeten, brbljav in raztresen kaos v redakciji se s tem ne spremeni niti za dlako.

ODGOVORNI UREDNIK je običajno tisti najmirnejši človek na uredništvu, ki bi, kot se reče, niti muhi ne storil žalega; kljub temu pa ga kličejo pred sodišče za vsako razžaljenje časti, ki ga je njegov list storil. Ta je poklicno jagnje, ki odjemlje grehe drugih, toda to kulpabiliteto iz druge roke nosi stočno in vdano. Če njegov časopis o kom napiše, da je političen podlež, sploh izmeček, in če tisti mož zaradi tega proti vsem pričakovanjem začuti, da je njegova čast prizadeta in postavljena pred javno zasramovanje, pokličejo odgovornega urednika pred sodni stol, da bi za to odgovarjal. Toda ta vljudno postreže z dokazom resničnosti ali pa skromno izjavi, da omenjenega članka ni bral, ni pisal in ni dal tiskati, v čemer je praviloma sveta resnica; nato privoli, da bo v svojem listu objavil preklčo, da tiste obtožene izjave temeljijo na napačnih informacijah in da on, odgovorni urednik, sploh ni nameraval prizadeti osebo čast gospoda tožitelja. Kar se tiče tožb proti časopisom, se mnenja o njih zelo razhajajo; tisti, o katerih v časopisu iz kakršnihkoli vzrokov piše, imajo navadno neprijeten občutek, da njihovo čast vlačijo po blatu in da za to ne bodo nikoli dobili primernega zadoščenja, kar je pravzaprav res; na drugi strani pa novinarji z grenkobo spoznavajo, da ni mogoče v časopis napisati ničesar več, kar ne bi bilo točno kot želitev časti, in glede tega imajo popolnoma prav. Napišite o tridesetkrat kaznovanem žeparju, da je znan žepar, in tisti mož vas lahko toži zaradi žalitve časti in vi boste pravdo zgubili, oziroma jo bo izgubil

odgovorni urednik in to bo šlo kupe denarja. Iz tega se jasno vidi, da delo odgovornega urednika nikakor ni lahko ter da zahteva mirno in potrpežljivo naravo.

NOCNI UREDNIK, ki se mu pravi tudi dnevni urednik ali dežurni, tudi striček in še kako drugače, je naslednji bistveni člen organizacije časopisa. K njegovi mizi se stekajo kakor vsi rokopisi, ki bodo šli v tisk, tako tudi vsi uredniki, ki ravno tisti trenutek ne pišejo ali ne telefonirajo, ampak tožijo zaradi gripe, si izmenjujejo nazore in anekdote, se vadijo v boksu, sedijo na mizah, jedo hrenovke, razmetavajo fotoaparate, preklinjajo to sakramensko življenje, berejo večernike in sploh delajo silen in živ hrum. Sredi te zmešnjave sedi dežurni urednik, prečrta poročila Tanjuga, deli zdravniške nasvete, bere časopise, poučuje mlajše redaktorje, sprejema pošto in zastopnike različnih združenj, ki prinašajo poročila o občnih zborih ali o nameravanem dobrodelnem večeru, meče jih (ta poročila namreč) v koš, pošilja material v teleprinter ali v stavnico, pregleduje korekturne oddise, ne mara parlamenta, porot, izjav ministrov, slavnosti in druge institucije, ki dajejo časopisom »taka dolga čreva«, vse ve ter s precejšnjo strokovnostjo o vsem govori, v glavnem o svojem zdravju, ki ga nenehno maje ta naporna služba, ter sanja o tem, kako bi živel, če bi bil kaj drugega; nisem se naletel na dežurnega urednika, ki bi ne jadtikal nad svojo težko usodo, in to po pravici; kajti gotovo sem pozabil opisati najmanj devet desetih skrbi, funkcij in nadlog, ki se kopičijo na njegovi mizi in v njegovi okolici. Prav tu se časopis sestavlja, vsem tem tekanjem in gostobesečnim pripovedovanjem, kaosom in hrumom, beganjem in zapletenimi preprekami, s svojo burko in s svojo neskončno gnečo. In pri tem je, da boste vedeli, ta kraj najbolj idiličen v vsej redakciji; sem zaide vsak, ko konča delo, reče »uj« in s slastjo moti ostale; a ko je storil vse, kar je mogel, da bi zvečal redakcijsko zmedo, z zavestjo dobro opravljenega dela izjavi, da bo zdaj kar šel. Če so novinarji v nekaterih pogledih podobni hčerkam Danajevim, ki so z božjim preklestvom obsojene, da morajo nositi vodo v vrčih brez dna, je nočna redakcija ali služba nekakšna poselska soba, kamor omenjene Danajeve hčeri skgčijo na nekaj tega klepetaja; a dežurna Danajeva jih pogleda izza svojega Tanjuga in obupano pravi: »Vam še gre, toda če bi vi morali tudi sedeti preko polnoči kot jaz in če bi imeli takšno norišnico, kot jo imam jaz danes tu-

V primeri s tem tiše in čisto zaprto življenje živi SEKRETAR UREDNIŠTVA. Njegovo je, da odpira pošto in jo razdeljuje rubrikantom; brati mora »pisma bralcev« in nanje včasih celo odgovarjati; revež, brati mora tudi rokopise in jih z izrazi obžalovanja vračati, ker »zaradi pomanjkanja prostora ne moremo vašega prispevka objaviti v našem listu«. Nadalje sprejema obiske, ki zaman silijo, da bi lahko govorili z glavnim urednikom. Najpogostejše so to čudne eksistence z nabitim žepom rokopisov, dalje — razburjeni gospodje prihajajo protestirati, ker je bil njihov pošteni stan (recimo mesarski) v listu na nek način prizadet, ali pa prinašajo potrdila, da se pišejo Franci Puhar in niso istovetni s Feliksom Kuharjem, o katerem je bilo v časopisu, da je bil aretiran, ker so ga osumili kraje pivskih cevi in da v tem pogledu zahtevajo javno satisfakcijo v časopisu; dalje obiskovalci, ki so prišli opozarjat na različna nedela in časopisu predlagajo, da bi poskrbel za popravilo ali vsaj javno razglasil ta »Avgijev hlev«; in kočno opazno pogosto različni mirni norci, čudaki in manjaki, ki se s svojimi peticijami, pritožbami in projekti s posebnim navdušenjem obračajo bodisi na glavo države ali na sedmo silo; in nujno potrebno jih je pomiriti ter jih vljudno vreči ven. Končno ima sekretar redakcije na skrbi različne notranje zadeve, kot je na primer redakcijski arhiv, kjer so vnaprej pripravljeni nekrologi vseh živčih osebnosti za primer, če bi te sklenile zapustiti ta svet tik pred zaključkom lista. Zaradi teh in drugih vzrokov so sekretarji redakcije nekoliko melanholične in nervozne narave.

Preostali člani uredništva so rubrikanti, to je, vsak ima na skrbi svojo rubriko in vsak ima le svojo za najboljšo; njihovo glavo ne belijo skrbi, da bi prihodnja številka njegovega lista zaobsegala vse znanje sveta od poslednjega govora britanskega premiera pa do okradene trafike na Tržaški cesti; obratno, vsak rubrikant maje z glavo nad tem, kako je mogoče, da kdo bere tiste druge rubrike, na primer politično ali gospodarsko. Kljub razredni samozvesti vsakega rubrikanta se vse rubrike znotraj redakcije same ne ponašajo z isto pomembnostjo; tu so hierarhične stopnje od visokih mandarinov, kot so uvodnikarji, pa vse do bratov laikov, ki blodijo po svetu in služijo vsakdanji kruh lokalnim in reportažam. Pri velikih in političnih časopisih je največjega spoštovanja deležna politična redakcija.

(O tej in še o čem v prihodnji številki.)

ČASOPISK

UVODNIK

Lahko je biti satirik, če si — in dokler si študent brez štipendije.

ZUNANJA POLITIKA

»Država sem jaz,« je dejal sončni kralj Mao, in ko je pogledal skozi okno, je z grozo ugotovil, da se mrači.

Morda pa Američani zato »čistijo« vietnamsko džunglo, da jim ne bi mogel kdo očitati umazane vojne?

NOTRANJA POLITIKA

Nekateri govori so kot domači spisi: očka jih napiše, sinko pa v razredu prebere.

Starejši delajo, kot da ne bi bili nikoli mladi, mladi pa mislijo, kot da ne bodo morali postati nikoli stari.

KULTURA

Beseda ni konj. Če je satirična, je lahko nosorog.

V Mestnem gledališču se dogaja nespornum: ljudje pričakujejo, da bodo gledali Camusa, vidijo pa Vrhunca.

LOKALNA KRONIKA

— Za to vodilno mesto potrebujemo odgovornega človeka.

— Potem sem pravi. Kadarkoli je bilo v prejšnjih podjetjih kaj narobe, so vedno mene spoznali za odgovornega.

— Odlično, torej lahko zapišemo: odgovoren človek s prakso.

MED LJUDMI

— Si že kdaj premišljeval, kaj bi storil, če bi imel direktorjevo plačo?

— Ne, zato pa se pogosto vprašujem, kaj bi storil direktor, če bi imel mojo.

PA SE TO

Če gledaš ljubljansko Degustacijo od znotraj, se ti zdi, da je izložba; če jo gledaš od zunaj, je pa kot akvarij.

Mitja Jermol

ODPRTI PROBLEMI ŠTUDENTOV VŠTK

Ze precej časa je, kar smo imeli skupščino ZSJ VŠTK, a še vedno naletiš med študenti na živahne razprave o najrazličnejših problemih, ki so specifični za našo šolo. To je že delen dokaz, da je pasivnost študentov prekinjena, in upanje, da ne bomo stalno ostajali le pri diskusijah. Večina razpravljanj se nanaša na koncept študija na naši šoli, na študijske programe, intenzivnost študija in materialni položaj študentov VŠTK.

Bistveni problem, ki pogojuje kvaliteto — profil kadra, je koncept študija. To vprašanje je bilo vzrok mnogih razpravljanj med študenti zato, ker nam ni vseeno, kako usposobljeni strokovni kadri za šolsko telesno vzgojo, športno rekreacijo in vrhunski šport bomo mi in tisti, ki prihajajo za nami.

Praksa je pokazala, da se poizkus dvostopenjskega študija na naši šoli ni obnesel. S tem ne trdimo, da tak študij ni bil upravičen, saj so ga pogojevale velike potrebe po kadrih. Danes pa le-te narekujejo predvsem kvaliteten kader, ki pa ga sedanji koncept študija ne more popolnoma zagotoviti.

Predmetnik na prvi stopnji je preobširen, saj obsega preko 30 izpitov, ki jih mora študent opraviti kot pogoj za vstop v III. letnik. Ze samo to nam da misliti, da pri taki širini in v tako kratkem času kvaliteta ne more biti zagotovljena. Toliko izpitov predstavlja skoraj neprehodno oviro, povzroča na drugi strani popuščanje profesorjev in uprave šole ter premalo poglobljen študij z mnogo ponavljanja na drugi stopnji. Vse to že v osnovi onemogoča racionalnejše izkoriščanje časa in je vzrok, da kader, ki ga šola oblikuje, ni dovolj usposobljen niti za pouk šolske telesne vzgoje, še manj pa za potrebe vrhunskega športa in športne rekreacije. Sedanje, še bolj pa prihodnje družbene potrebe bodo nujno narokovale osamosvojitve študijskih smeri šolske telesne vzgoje, športnega treniranja-trenerske, športne rekreacijske in mogoče še nekatere druge. Kompleksnost področja telesne kulture bo prej ali slej pokazala, da je taka delitev študija koristna in utemeljena.

Iz vsega tega sledi, da je nujna korektura dvostopenjskega študija. Na naši ustanovi je bila osnovana komisija, ki v tej smeri dela. Vsaj delne spremembe, če že ne odpravo stopenjskega študija, lahko pričakujemo že v letu 1967/68.

Nekaj diskusij se je dotaknilo študijskih programov. Zahtevali smo, naj vsak predavatelj da na

voljo študijski program svojega predmeta. Študentje višjih letnikov mislijo, to so seveda tudi na sebi občutili, da se snov posameznih predmetov pokriva in čisto prepočasni prilagaja sodobnim dosežkom posameznih znanosti. Potrebno bi bilo tesnejše sodelovanje med predavatelji in posameznimi katedrami pri kreiranju in usklajevanju študijskih programov in predmetnika šole. Koristno bi bilo tudi tesnejše sodelovanje z drugimi visokimi šolami v Jugoslaviji in v tujini. Študij na VŠTK vzame študentu veliko časa, saj je na prvi stopnji samo predavanje in vaj blizu 40 ur tedensko. Poleg tega ima študent težave s pomanjkanjem učbenikov. Nujno je, da vsak predavatelj izda skripta za svoj predmet. Res, da je v naši stroki zaradi hitrega razvoja teoretičnih dognanj učbenik hitro zastarel. Vendar je bolj ali manj podobno tudi v drugih strokah, a so glede skript daleč pred nami. Opravičljivega vzroka, da ne pišejo učbenikov in skript tudi pri nas, ni. To potrjujejo tudi številna skripta, ki so jih naši predavatelji napisali za Center za šolanje kadrov naše stroke. Vendar ta niso dovolj ustrezna za nas. Vsak predavatelj bi se moral zavdati, da so dobra skripta osnovni pogoj za intenzivnost študija.

Študij na VŠTK je specifičen, saj imamo poleg teoretičnih predavanj še vrsto praktičnih vaj. Mnogim študentom delajo prav ti predmeti večje težave in ni malo primerov, ko je moral študent prav zaradi neobvladane enega praktičnega predmeta zapustiti šolo. Mogoče je v tem smislu kriterij prestrog, saj vemo, da je človek težko tako vsestranski, četudi mu ne manjka volje. Končno pa bo lahko tudi uspešen pedagog, čeprav dobro ne obvlada vseh športnih disciplin.

Precejšnja fizična obremenitev študentov VŠTK terja kvaliteto prehrano, ki pa je večina študentov zaradi slabega socialnoekonomskega stanja nima. Podatki, ki govorijo o odstotku vozačev, neprimernih stanovanjskih razmerah, nizkih štipendijah, so vznemirljivi. Prej naštetih problemov bi bili rešeni z zgraditvijo študentskega doma kje na Kodeljevem. Začasna rešitev pa je, da dobimo študentje prostore v najbližjem študentskem domu.

Nakazali smo nekaj problemov, za katere vemo, da so rešljivi le s skupnim prizadevanjem predavateljev in študentov VŠTK ter pristojnih družbenih institucij.

Odbor ZSJ VŠTK